

Η μεταφραστική δραστηριότητα της « γενιάς του 1920 » : μεταγγίζοντας όψεις πολιτισμού στην ελληνική κοινωνία.

Βάλια Τσάιτα - Τσιλιμένη*

Με τον όρο « γενιά του 1920 », οι ιστορικοί της νεοελληνικής λογοτεχνίας ονομάζουν μια σειρά ποιητών, οι οποίοι είναι γεννημένοι γύρω στο 1890 – 1900, και των οποίων οι πρώτες δημοσιεύσεις χρονολογούνται περίπου στο 1915 – 1920. Πρόκειται στην πραγματικότητα για μια (λογοτεχνική) γενιά, η οποία τοποθετείται χρονικά ανάμεσα στην ποιητική « σχολή » του Παλαμά και στη λεγόμενη « γενιά του 1920 » στην Ελλάδα. Κατά την περίοδο 1897 μέχρι και 1922, ποικίλα και πολύ σημαντικά ιστορικά και πολιτικά γεγονότα επηρεάζουν με τρόπο καθοριστικό τη διαμόρφωση της Ελλάδας ως σύγχρονο κράτος. Πρόκειται για χρόνια ριζικών αλλαγών, αποφασιστικών επιλογών, και μεγάλων κρίσεων. Μέσα σε δέκα χρόνια, η Ελλάδα επεκτείνει τα γεωγραφικά της σύνορα, αλλά βιώνει επίσης γεγονότα όπως το « μαύρο 1897 », και την καταστροφή της Μικράς Ασίας (μεγάλα πλήγματα για την ιστορία και τον πληθυσμό της).

Η ελληνική κοινωνία αρχίζει να διαπραγματεύεται τις δυνατότητες που θα της επιτρέψουν να καθορίσει τη νέα της ταυτότητα. Παντού, η προβληματική γύρω από τον ορισμό του όρου « ελληνικότητα », σ' ό, τι αφορά την καλλιτεχνική δημιουργία, την επέκταση/ διαμόρφωση της γλώσσας και τη λαογραφική έρευνα, είναι ιδιαίτερα έντονη. Το κλίμα της πολιτικής αναταραχής και των κοινωνικών αλλαγών ενεργοποιεί την άμεση ανάγκη για εισροή νέων ιδεών (από την Ευρώπη της εποχής) και μηνυμάτων, των οποίων η αποδοχή γίνεται δυνατή χάρη στον σταδιακό εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας. Ο εκσυγχρονισμός που στο επίπεδο του ατόμου αποκτά μια αξία ανεξάρτητη και φυσική, δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να « ψάξουν » και να συνειδητοποιήσουν τον εαυτό τους και τα πράγματα με νέους τρόπους.

Σ' αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η λεγόμενη « γενιά του 1920 », αλλιώς γνωστή ως « νεοσυμβολιστές »¹ (Φιλοκύπρου 2009, 16-17), γεννιέται, μεγαλώνει, διαμορφώνεται, γράφει και γενικότερα εκφράζεται σε αυτό το πολύ-επίπεδο κοινωνικό – πολιτικό πλαίσιο, δηλαδή στο μέσο μεγάλων αλλαγών, σε μια στιγμή που το ελληνικό κράτος προσπαθεί να βρει, ή ακόμη καλύτερα να επινοήσει από την αρχή/ να αναδημιουργήσει, την προσωπική του ταυτότητα. Όλες αυτές οι κοινωνικές και πολιτικές αμφιταλαντεύσεις, δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο τον τρόπο σκέψης των λογοτεχνών, και γενικότερα των καλλιτεχνών της εποχής.

* Βάλια Τσάιτα - Τσιλιμένη, Βοηθός (Assistante), Πανεπιστήμιο Γενεύης, Τμήμα Νέων Ελληνικών.

¹ Όρος που εισήγαγε η Έλλη Φιλοκύπρου στη μελέτη της με τίτλο: *Η γενιά του Καρνωτάκη: φεύγοντας τη μάστιγα του λόγου*.

Η ανάγκη να εκφραστούν διαφορετικά (σε σχέση με την προηγούμενη γενιά και με ό,τι έφερε πάνω του τον τίτλο της παράδοσης) έγινε αισθητή με ποικίλους τρόπους : ως ανάγκη να ακουστεί/ φανεί ο εσωτερικός κόσμος του ποιητή – λογοτέχνη, καθώς και να τονιστεί η δυσαρέσκεια και η απογοήτευση απέναντι στην υποβάθμιση της κοινωνίας που έχει χτυπηθεί από κάθε πλευρά. Γι' αυτούς τους ποιητές, η έμπνευση και η επιρροή από ευρωπαϊκά κινήματα, ήταν κάτι το απολύτως απαραίτητο, προκειμένου να βρεθούν νέοι τρόποι έκφρασης, νέες ποιητικές φόρμες, με τις οποίες θα κατάφερναν να δώσουν μια μορφή στο ανεπεξέργαστο υλικό τους, το στραμμένο πάντοτε προς τον εσωτερικό τους κόσμο και προς μια πραγματικότητα μέσα στην οποία ζούσαν και η οποία τους περιόριζε και τους έκανε να υποφέρουν. Και θα ήταν αυτές οι νέες μέθοδοι, οι νέοι τρόποι, που θα τους έδιναν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν σιγά – σιγά τη νέα ποίηση στην Ελλάδα της εποχής, την ποίηση που από τη μία πλευρά θα έκανε τη λογοτεχνική δραστηριότητα της Ελλάδας αντάξια με εκείνη της Ευρώπης, και από την άλλη πλευρά θα ενσάρκωνε τον δρόμο μέσα από τον οποίο θα έφταναν μια μέρα οι ποιητές του μεσοπολέμου να έχουν το δικαίωμα της πίστης προς τη δύναμη της τέχνης τους· πίστη που θα τους έδινε τη δυνατότητα να εκθέσουν μέσω αυτής, τις σοβαρές συνέπειες των γεγονότων της εποχής τους ευελπιστώντας έτσι στην ανανέωση και την αλλαγή. Εάν βρέθηκαν τελικά ή όχι οι νέοι τρόποι, οι νέες ποιητικές μέθοδοι, αν κερδήθηκε η πίστη αυτή προς την ποιητική τέχνη σε χρόνια τόσο δύσκολα για τα ελληνικά δεδομένα, εάν μεταλαμπαδεύτηκε ουσιαστικά το λογοτεχνικό φως απ' την Ευρώπη τα χρόνια εκείνα, είναι μια άλλη ιστορία, την οποία δε θα αναπτύξουμε στο κείμενο αυτό. Στην παρούσα ανακοίνωση μας ενδιαφέρει να εστιάσουμε στην ίδια την αναγκαιότητα της στροφής των Ελλήνων ποιητών προς την Ευρώπη, στον τρόπο με τον οποίο θα γινόταν εφικτή η άντληση στοιχείων από τα λογοτεχνικά ευρωπαϊκά κινήματα της εποχής, καθώς και στα αποτελέσματα που ήλπιζαν οι λογοτέχνες τότε ότι θα έχει αυτή η στροφή προς την Ευρώπη.

Η διατριβή της κυρίας Ελένης Παρισιάδου (Παρισιάδου, 2011) παρουσιάζει πολύ χρήσιμα στοιχεία σχετικά με την εμφάνιση, τον ρόλο και τους τρόπους της μετάφρασης στον μεσοπόλεμο. Η ίδια παραθέτει απόψεις ποιητών, κριτικών, αλλά και γενικότερα θέσεις λογοτεχνικών περιοδικών της εποχής, οι οποίοι ως επί το πλείστον όχι μόνο επιδοκιμάζουν, αλλά τονίζουν ιδιαίτερα τη σημασία και την αναγκαιότητα της μεταφραστικής δραστηριότητας εκείνης της περιόδου (Παρισιάδου, 2011, 72-78). Πιο συγκεκριμένα γίνεται λόγος για την γενικότερη τάση εξευρωπαϊσμού της ελληνικής λογοτεχνίας στον μεσοπόλεμο για τους ποικίλους προβληματισμούς γύρω από το έντονο μεταφραστικό φαινόμενο, για την ανάγκη πολιτισμικής συνδιαλλαγής με την Ευρώπη, για τα θετικά όλης αυτής της στροφής

προς τις ξένες λογοτεχνίες – θετικά που αφορούν σαφέστατα και τη διαμόρφωση και τον εμπλουτισμό της ελληνικής γλώσσας, για το ότι η μετάφραση φτάνει τελικά να θεωρείται (ως αποτέλεσμα) λογοτεχνία ελληνική, για τις γενικότερες δυνατότητές της, καθώς και για το κατά πόσο μια μετάφραση μπορεί να είναι πιστή ή όχι σε σχέση με το πρωτότυπο κείμενο. Επίσης γίνεται λόγος για τα (απαραίτητα) προσόντα του μεταφραστή, αλλά και για όλες τις αντίθετες απόψεις της εποχής (Παρισιάδου, 2011, 80-81), δηλαδή τις απόψεις εκείνων που διαφωνούσαν κάθετα με την πεποίθηση ότι η μετάφραση είναι ο κύριος και βασικότερος αρωγός που θα επιτρέψει στην ελληνική λογοτεχνία να βρει τελικά τη δική της, νέα ταυτότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής, το ίδιο το περιεχόμενο της ποίησης των λεγόμενων «νεοσυμβολιστών» ως υλικό ακατέργαστο που ψάχνει νέους τρόπους και διεξόδους για να εκφραστεί, καθώς και το κριτικό τους έργο, μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι πρόκειται για μια γενιά η οποία βιώνει το ποιητικό «εγώ» ως εκείνο που θα υποστεί αναπόφευκτα κάθε αβεβαιότητα, φθορά και αδιέξοδο της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει. Η φύση αυτής της κοινωνίας προκαλεί την στροφή των ποιητών προς τον εσωτερικό τους κόσμο και γενικότερα προς το άτομο. Η μέχρι τότε λογοτεχνική παράδοση δεν τους προσφέρει τα απαραίτητα μέσα για να αναφερθούν, εκφράσουν τον ψυχισμό τους, ούτε να επιχειρήσουν την έξοδο, τη λύτρωση από μια πραγματικότητα που τους περιορίζει και τους ταλαιπωρεί. Έτσι, αναζητώντας τα νέα μέσα, και πιστεύοντας θεωρητικά στη σημασία του εξευρωπαϊσμού της ελληνικής λογοτεχνίας της εποχής επιδίδονται όλοι τους σε πολλές μεταφράσεις. Ποιοι είναι όμως οι ξένοι ποιητές που μεταφράζουν οι Έλληνες τότε; Ποιες λογοτεχνικές τάσεις αντιπροσωπεύουν στη Γαλλία; Τι καθρεφτίζει αυτή η επιλογή των Ελλήνων;

Μελετώντας το μεταφραστικό έργο της εποχής, οδηγούμαστε αρχικά στη διαπίστωση ότι οι Έλληνες ποιητές μεταφράζουν γενικά Γάλλους, Βέλγους, Αμερικανούς, Αυστριακούς, Γερμανούς, Ισπανούς, Ιταλούς και Ληθουανούς ποιητές. Ωστόσο, το (κατά πολύ) μεγαλύτερο μέρος του μεταφραστικού τους έργου αφορά κείμενα των Γάλλων συμβολιστών. Γι' αυτό και στην παρούσα ανακοίνωση εστιάζουμε στις μεταφράσεις Γάλλων ποιητών που έχουν κάνει. Εξετάζοντας ένα – ένα τα ονόματα των Γάλλων που μεταφράζονται από τους Έλληνες εκείνη την εποχή διαπιστώνουμε μια έλλειψη προσανατολισμού των Ελλήνων σ' ό, τι αφορά το τι μεταφράζουν (το περιεχόμενο αυτού που μεταφράζουν και τις τάσεις που αυτό εκπροσωπεί στη γαλλική λογοτεχνία). Παρατηρούμε δηλαδή μια «μίξη» ονομάτων (Ο Κ. Στεργιόπουλος γράφει για τον ποιητή Μήτσο Παπανικολάου: « ενώ ταυτόχρονα δεν έπαψε να διαβάζει με πάθος τον Baudelaire, τον Μορέας, τον Laforgue κι όσους άλλους μετάφρασε, καθώς και

κάποιους εντελώς ελάσσονες μετασυμβολιστές και μερικούς απ' τους πιο μοντέρνους για τη στιγμή εκείνη », (Στεργιοπούλος, 1980, 380)), δίχως κάποιο συγκεκριμένο σκεπτικό, η οποία ομογενοποιεί τους κλασικούς και ελάσσονες γάλλους συμβολιστές (Vielé-Griffin, Moréas, Régnier, Verhaeren), οι οποίοι εφαρμόζουν την τακτική του να δίνουν έμφαση στον ήχο, να υποβάλλουν κάτι άλλο πίσω από μια ορατή πραγματικότητα, με τους « τραγικούς » κατά κάποιον τρόπο συμβολιστές (Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallarmé, κ. ά.), [Ο Jean-Nicolas Illouz, στο βιβλίο του *Le symbolisme* (Illouz, 2004, 22-23), χαρακτηρίζει τους τέσσερεις αυτούς γάλλους ποιητές ως πραγματικούς «φάρους» του Συμβολισμού.], ~ τους οπαδούς δηλαδή της « νεωτερικότητας » ('modernité' ~ όρος που εισήγαγε ο Baudelaire), οι οποίοι επιχειρούν να δημιουργήσουν μια νέα πραγματικότητα, αποδίδοντας έναν πολύ συνειδητό ρόλο στον ποιητή (για την επίτευξη αυτής της νέας πραγματικότητας) και κυρίως έχοντας ως βάση την πίστη στη δύναμη της τέχνης τους.

Ορισμένα παραδείγματα επιλογής ξένων ποιητών από την πλευρά των Ελλήνων τα οποία επιβεβαιώνουν τα παραπάνω, είναι τα εξής (Τα περισσότερα παραδείγματα μεταφραστικής δραστηριότητας που ακολουθούν, είναι ενδείξεις ξένων ποιητών που έχουν μεταφραστεί από έλληνες ποιητές της « λεγόμενης γενιάς του 1920 », και έχουν εκδοθεί σε κάποιο τόμο. Εν τω μεταξύ, οι ποιητές αυτοί έχουν δημοσιεύσει μεταφράσεις (και άλλων ξένων ποιητών σε πολλά περιοδικά της εποχής.) : ο Μήτσος Παπανικολάου μεταφράζει έργα των Maurice Maeterlinck, Émile Verhaeren, Paul Valéry, Guillaume Apollinaire, Charles Baudelaire, Edgar Allan Poe, Oscar Wilde, Jules Laforgue, Czesław Milosz (Παπανικολάου, 1987). Ο Τέλλος Άγρας μεταφράζει έργα των Jean Moréas², Paul Verlaine (Verlaine, 2003). Ο Καρυωτάκης μεταφράζει Francis Vielé – Griffin, Paul Verlaine, Heinrich Heine, Comtesse Mathieu de Noailles, Paul – Jean Toulet, Andre – Spire, Laurent Tailhade, Jean Moréas, Francis Carco, Mathurin Régnier, François Villon, Nicolaus Lenau, Charles Baudelaire, Tristan Corbière, Frédéric Mistral, Charles Guérin, Marie von Ebner – Eschenbach, Emile Despax, Georges Rodenbach (Καρυωτάκης, 2008 και Καρυωτάκης, 2009). Ο Καίσαρ Εμμανουήλ μεταφράζει έργα των Edgar Allan Poe, Paul Valéry, Arthur Rimbaud, Stéphane Mallarmé (Εμμανουήλ, 1981), Bliven Bruce, Castor Henry, Chandon G., Crane Stephen, Daco Pierre, Dickens Charles, Gunther John, Guthrie A. B., Hawthorne Nathaniel, Kelly Regina, Kingsley Charles, Krumgold Joseph, McCann Kevin, Merimée Prosper, Pyle Haward, Real Pierre, Reid Mayne, Rilly R., Shakespeare William, Sperry Armstrong, Stevenson Robert, Swift Jonathan, Verne Jules, Winwar Frances, Zola Emile. Ο Κώστας Ουράνης μεταφράζει Edgar Allan Poe, Mark Twain. Ο Ναπολέων Λαπαθιώτης μεταφράζει

² <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=88>.

André Gide (Gide, 1997), η Μαρία Πολυδούρη μεταφράζει Jean Moréas, Henry Bataille και Leconte de Lisle³, και ο Ρώμος Φιλύρας μεταφράζει Brada⁴. Η Μυρτιώτισσα μεταφράζει Comtesse Mathieu de Noailles⁵.

Το γεγονός ότι όλοι οι Έλληνες ποιητές της λεγόμενης « γενιάς του '20 » μεταφράζουν και ελάσσονες και « τραγικούς » / μοντέρνους συμβολιστές δίχως να κάνουν μια σαφή διάκριση ανάμεσά τους, δηλώνει μια σύγχυση από την πλευρά των Ελλήνων, η οποία αφορά αρκετά επίπεδα: αρχικά μας αποκαλύπτει ότι για όλους αυτούς τους ποιητές οι Γάλλοι συμβολιστές είναι ένα πράγμα / ένα σύνολο που εκτείνεται μέχρι τις αρχές του 1920 και κατ' επέκταση μας αποδεικνύεται ότι δεν έχουν (οι Έλληνες) επίγνωση του τι ουσιαστικά μεταφράζουν, όχι σ' ό, τι αφορά το περιεχόμενο των στίχων και γενικότερα την θεματική των ποιημάτων, αλλά κυρίως σ' ό,τι αφορά τις φάσεις του γαλλικού συμβολισμού, τα πολύ διαφορετικά του επίπεδα, και γενικότερα τη μέθοδο που χρησιμοποιεί το κάθε επίπεδο του λογοτεχνικού αυτού κινήματος. Αυτή η μίξη των δύο βασικών κατηγοριών των Γάλλων συμβολιστών (κλασικοί – νεωτεριστές) από τους Έλληνες, αποδεικνύει ότι δεν αντλούν με επιτυχία τα απαραίτητα εκείνα στοιχεία του γαλλικού συμβολισμού, τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν πραγματικά στον αναγκαίο για την εποχή εκσυγχρονισμό της ελληνικής λογοτεχνίας. Αυτό το αποδεικνύει και το γεγονός ότι μελετώντας την ελληνική ποίηση της εποχής διαπιστώνουμε συχνά μια « σύγχυση » προς τη δύναμη της τέχνης τους. Αντίθετα, οι Γάλλοι συμβολιστές και πιο συγκεκριμένα οι οπαδοί της « νεωτερικότητας » διαθέτουν μια διαύγεια και μια σαφήνεια σ' ό, τι αφορά τη δύναμη της τέχνης τους και επιχειρούν πραγματικά μέσα από αυτή (επινοώντας τρόπους και μεθόδους) να δημιουργήσουν αυτό το άλλο επίπεδο, τον εξιδανικευμένο « νέο κόσμο » όπως τον έχουν στο μυαλό τους και να οδηγήσουν εκεί τον αναγνώστη.

Ουσιαστικά, οι Έλληνες παραμένουν σε μια κοινή θεματική (στο ατμοσφαιρικό κλίμα του γαλλικού συμβολισμού, στο οποίο βρίσκουν κάνει σαν αποτύπωση, σαν τρόπο έκφρασης του δικού τους ψυχικού κόσμου και της δικής τους πραγματικότητας), κι έτσι, συχνά, όταν γράφουν οι ίδιοι (όχι όταν μεταφράζουν) οδηγούνται σε έναν επιφανειακό μιμητισμό της γαλλικής ποίησης ο οποίος κάθε άλλο παρά ανανέωση και εξισορρόπηση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα μπορεί να θεωρηθεί για την ελληνική ποίηση.

Ένα παράδειγμα που αποδεικνύει τις παραπάνω θέσεις είναι περίπτωση του Κώστα Ουράνη, ο οποίος μελετά την ποίηση του Charles Baudelaire και στα 1918 γράφει για εκείνον (σε ιδιαίτερα νεαρή ηλικία 28 ετών), ένα δοκίμιο (Ουράνης, 1918) το οποίο δημοσιεύει στο

³ http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/maria_polydoyrh/metafraseis.htm.

⁴ <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=401>.

⁵ <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=289>.

περιοδικό *Γράμματα Αλεξανδρείας* και στο οποίο επιχειρή να παρουσιάσει την πραγματική φύση του Γάλλου ποιητή, τις μεθόδους της ποίησής του, τους στόχους του, κ. ά.

Μια προσεκτική ανάγνωση αυτού του δοκιμίου μας αποκαλύπτει ότι ο Ουράνης κάνει μια αξιόλογη προσπάθεια να εμβαθύνει στο θέμα Baudelaire, όμως δεν καταφέρνει να αναδείξει τις πραγματικές πτυχές της ποίησης του Γάλλου ποιητή, τουλάχιστον όχι σε βάθος. Υπάρχουν πολλά σημεία του δοκιμίου τα οποία προδίδουν μια σύγχυση εννοιών και μια παρερμηνεία των μεθόδων του Baudelaire από τον Ουράνη. Για παράδειγμα, στην αρχή του δοκιμίου, ο Ουράνης χαρακτηρίζει τον Baudelaire ως «πρόδρομο μιας νέας σχολής» (Ουράνης, 1954, 10) ~ στην πορεία καταλαβαίνουμε ότι αναφέρεται στον συμβολισμό, χωρίς όμως να αναφέρει ούτε μια φορά το όνομά της.

Ενδιαφέρον στοιχείο επίσης αποτελεί ότι η δεύτερη (και ουσιαστικά η πρώτη επίσημη ~ καθώς την πραγματική του πρώτη την αποκήρυξε) ποιητική συλλογή του Ουράνη, έχει τον τίτλο *Spleen* και μια απλή ανάγνωση των ποιημάτων που την αποτελούν αρκεί για να πείσει τον πιο ανυποψίαστο ακόμη αναγνώστη ότι πρόκειται για έναν σαφέστατο και ιδιαίτερα επιφανειακό μιμητισμό από την πλευρά του Έλληνα ποιητή, της ποίησης του Baudelaire.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα που αναφέραμε σχετικά με την ερμηνεία / παρουσίαση του Baudelaire από τον Ουράνη δεν αφορά μεν τη μεταφραστική δραστηριότητα του ποιητή (αφορά την κριτική), αλλά μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα ό, τι αναφέραμε παραπάνω σχετικά με το ότι οι Έλληνες ποιητές της εποχής δεν είχαν ιδιαίτερη σαφήνεια του τι ακριβώς μεταφράζουν / μελετούν, σ' ό, τι αφορά τη δομή και τις όψεις αυτού που επιλέγουν να παρουσιάσουν στο ελληνικό κοινό της εποχής (είτε μέσω μεταφραστικής, είτε μέσω κριτικής δραστηριότητας).

Επίσης, στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι την εποχή που οι Έλληνες μεταφράζουν τους Γάλλους ποιητές του συμβολισμού, στη Γαλλία το κίνημα αυτό είναι πια ξεπερασμένο – ο συμβολισμός στη Δύση έχει σβήσει και ήδη στη δεκαετία του 1920 στην Ιταλία, στη Ρωσία και στη Γαλλία εμφανίζεται ο φουτουρισμός που ως κίνημα δε συνάδει με τον συμβολισμό. Δηλαδή οι Έλληνες της εποχής δεν εκφράζουν μέσα από τις μεταφράσεις του κάτι που είναι του καιρού τους και δείχνουν να αγνοούν τις νέες τάσεις της εποχής. Αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί με 2 τρόπους: ο ένας αφορά στο ότι οι Έλληνες στρέφονται στους Γάλλους συμβολιστές (γενικά) λόγω πολύ ευρύτερης θεματικής της ποίησής του, η οποία είναι, πολύ γενικά, παραπλήσια (αποκλειστικά και μόνο ως θεματικό κλίμα) κοντά σε αυτό που τους απασχολεί ως πραγματικότητα στην οποία ζουν και καλούνται να γράψουν, και ο άλλος λόγος αφορά μια πιθανή μηχανιστική αντίδραση από την πλευρά τους να στραφούν αρχικά σε ό, τι έπεται του ρομαντισμού και του παρνασισμού στην Ευρώπη ~ κινήματα που

είχαν αντιπροσωπευτεί ήδη επάξια από τις προηγούμενες γενιές στην Ελλάδα και άρα, εκείνη την εποχή, ήταν ήδη « ξεπερασμένα ». Θα είχε ενδιαφέρον σε μια άλλη μελέτη να παρουσιαστεί το πώς οι περισσότεροι από τους Έλληνες ποιητές της εποχής αντιμετώπισαν τον υπερεαλισμό όταν ξεκίνησε ως κίνημα να διανύει την πορεία του στα ελληνικά δεδομένα (ο Παπανικολάου ήταν από τους πρώτους [και τους ελάχιστους του καιρού του] που επισήμανε την αξία ποιητών όπως ο Σεφέρης και ο Ελύτης).

Κλείνοντας, ας θυμηθούμε το σονέτο « Correspondances » του Baudelaire. Ο Γάλλος κριτικός Jean – Nicolas Illouz, στο βιβλίο του για τον συμβολισμό αναφέρει ότι το σονέτο αυτό παρουσιάζει τον κόσμο σαν ένα ευρύ ιερογλυφικό. Κι αυτό το ιερογλυφικό είναι φύλακας ενός μυστικού νοήματος που, σύμφωνα με τον Baudelaire, ο ποιητής οφείλει να αποκρυπτογραφήσει. Ας πούμε λοιπόν, ότι η μεταφραστική δραστηριότητα των Ελλήνων ποιητών της λεγόμενης « γενιάς του 1920 », μαρτυρά την έλξη των Ελλήνων προς τη δύναμη και την ουσία της γαλλικής συμβολιστικής ποίησης, καθώς και την αισθητική τους γνώση ότι από αυτή τη λογοτεχνία έχουν να κοινωνήσουν κάτι σπουδαίο, δίχως όμως να είναι (ακόμη) σε θέση να εντοπίσουν σε βάθος τις λεπτομερέστερες, αλλά καιρίες διαδρομές του γαλλικού κινήματος που τόσο θαυμάζουν και ξεχωρίζουν.

Βιβλιογραφία

- Εμμανουήλ Καίσαρ, *Μεταφράσεις*, επιμέλεια: Τάσος Κόρφης, Αθήνα, εκδ. Πρόσπερος, 1981.
- Καρυωτάκης Κ. Γ., *Πεζά και μεταφράσεις*, επιμέλεια: Κώστας Γ. Παπαγεωργίου, Τίτικα Δημητρούλια, Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2008.
- Καρυωτάκης Κ. Γ., *Ποιήματα και πεζά*, επιμέλεια: Γ. Π. Σαββίδης, Αθήνα, εκδ. Εστία, 2009.
- Ουράνης Κώστας, *Κάρολος Μπωντλαίρ. Κριτική Μελέτη*, Αλεξάνδρεια, περιοδική εκδοση « Γράμματα », 1918.
- Ουράνης Κώστας, *Δικοί μας και Ξένοι I (Μπωντλαίρ, Σατωμπριάν, Μπάυρον, Πορτογάλοι Ποιηταί)*, Αθήνα, εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1954.
- Παπανικολάου Μήτσος, *Μεταφράσεις*, επιμέλεια: Τάσος Κόρφης, Αθήνα, εκδ. Πρόσπερος, 1987.
- Παρισιάδου Ελένη, *Μεταφραστικές απόψεις των νεοσυμβολιστών κατά το μεσοπόλεμο: Η περίπτωση του Καίσαρα Εμμανουήλ*, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2011: (<http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/30102>).
- Στεργιόπουλος Κώστας, *Η ελληνική ποίηση, Ανθολογία, γραμματολογία: Η ανανεωμένη παράδοση*, τομ. Γ', Αθήνα, Εκδόσεις Σοκόλη, 1980.
- Φιλοκύπρου Έλλη, *Η γενιά του Καρυωτάκη: φεύγοντας τη μάστιγα του λόγου*, Αθήνα, εκδ. Νεφέλη, 2009.
- André Gide, *Ο Όσκαρ Ουάιλντ κι εγώ: In memoriam – De profundis*, μετάφραση: Ναπολέων Λαπαθιώτης, Αθήνα, εκδ. Στοχαστής, 1997.
- André Gide, *Oscar Wilde/ André Gide*, επιμέλεια: Δημήτρης Αρμάος, μετάφραση: Ναπολέων Λαπαθιώτης, Αθήνα, εκδ. Ίνδικτος, 2005.
- Illouz Jean-Nicolas, *Le symbolisme*, Paris, éd. LGF/ Livre de poche, 2004.
- Verlaine Paul, *Νυχτερινή φαντασία*, επιμέλεια: Ερρίκος Σοφράς, Αθήνα, εκδ. Ποταμός, 2003.
- <http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/30102>.
- http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/maria_polydoyrh/metafraseis.htm.

<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=401>.
<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=289>.
<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=88>.